

Téma 4

Testamenty

Materiál 1b

Testament Jana Jetřicha ze Žerotína z 9. března 1599

Ve jménu blahoslavené a nerozdílné Trojice svaté, Otce, Syna i Ducha svatého, Pána Boha mého jediného na věky požehnaného, amen.

Já, Jan jetřich ze Žerotína a na Strážnici známo činím všem vůbec, rozvažující u sebe, kterak všecky věci na tomto světě sú nestálé a velmi kratičké zde putování, smrt pak, ačkoliv jest jista, však hodina její, kdy a kde přispěje, nejistá a nevědomá, a tak všecky věci zdejší zdejší časné a pomínutelné. A nechťic, aby po smrti mé mezi dítkami a přáteli mými o statek můj, kterýž nám, aneb ješče z požehnání Božího míti mohu, jaké různice a soudobé zniknutí měli, jsouce také se panem Kašparem melicharem z Žerotína, bratrem svým vlastním, jakž podle pořádku Království českého, tak také podle pořádku Markrabství moravského dostatečně dílen, umínil jsem poručenství kšaft o dítkách a statku svém učiniti, a majíce list mocnej od nejjasnějšího a nejnepřemožitelnějšího knížete a pána, pana Rudolfa Druhého, z Boží milosti voleného císaře římského, po všecky časy ryzmnožitelce říše a uherského a českého, dalmátského a charvátského etc. krále etc., arciknížete rakouského rakouského, markrabí moravského, lucemburského a slezského knížete a lucemburského markraběte etc., pána mého nejmilostivějšího, sobě danej, kterýmž JMcarská dávati ráčí, abych všecken a všelijaký statek svůj, kterýž mám anebo ještě míti budu, buďto dědičný nebo zápisný, dáti a poručiti mohl na smrtné posteli neb za zdravého života, komuž mi by se líbilo a zdálo, také abych mohl dítek a statku svého poručníky zdělati, kteříž by se mi hodni dítkám i statku mému užitečni bejti zdáli, jakž týž list od JMti Carské mně dáný to v sobě šířeji obsahuje a zavírá. Na kterýžto list mocný od JMti Carské jakožto krále českého a markraběte moravského mně danej, jsouce při dobrýmrozumu i paměti, také s radú přátel svých toto poručenství své činím a poručuje duši své v ruce všemohúcího věšného Pána Boha mého, jemuž cele důvěřuji, že mně hřichy mé pro Pána Ježíše Krista, syna svého jediného, a jeho drahé zaslúžení odpustiti ráčil.

Předně toto nařizují, aby tělo mé v dědictví mým v kostele strážnickém poctivě, však beze všech zbytečných nádherností a nákladův, pochováno bylo. Dítek pak mých Jana Fridricha syna svého, a Veroniky, dcery mé, které mi Pán Bůh z dobré paměti nebošku paní Alinú Křineckú z Ronova, manželku mú milú a věrnú, i jiných dítek, , ač by mi které Pán Bůh s nynější manželkú mú, s paní Alžbětú Slavatovú z Chlumu a Košumberka dáti ráčil, i všeho a všelijakého statku svého poručníky mocné a otcovské činím urozenú paní, paní Alžbětu Slavatovú z Chlumu a Košumberka, manželku mú milú a věrnú, až do stavu jejího proměnění, a urozené pány, pana Karla z Žerotína a na Dřevohosticích a pana Jana Diviše z Žerotína na Náměšti a Židlochovicích, a urozené vladyky, pana Václava Morkovského z Zástřizl a na Bozkovicích, JMti Carské firšnejdera, a pana Bohuše Morkovského z Zástřizl a na Svatobořicích, pány strejce a ujce mi zvláště milé, a jim se toho jako své nejmilejší manželce a mejm zvláště milým pánům přátelům důvěřuji, že toto poručenství mé k sobě přijmú a podle této poslkední vůle se tak zachovají, jak sem se na nich, že to učiniti chtějí, za živnosti své dokázal. A protož když by kolivěk pán Bůh mne z tohoto světa skrze smrt časnú povolati a vzíti ráčil, nadepsaných pánů poručníkův svých za to žádám, aby se hned po smrti mé ve všecken po mně pozůstalej statek můj, též ve všecky svršky, klinoty a stříbra, což by se toho koli po smrti mé našlo a jakýmkoli jménem jmenovati se mohlo, uvázati a jej k dobrému dítek mých zpravovali a opatrovali a jej

až do dvůa dvaceti let syna méhonejstaršího drželi. A když by tak syn můj k věku a k letům svým rozumným ode mne jemu tímto kšaftem mým vyměřeným přišel, tehdy páni poručníci moji mají jemu toho všeckýho statku po mně pozůstalého zúplna, tak jakž sem jeho sám v držení a v užívání byl, postupiti. Jestliže by pan Jan Fridrich, syn můj, anebo dal-li by mně Pán Bůh více synův, ti nedoždúce let svých rozumných z tohoto světa sešli, tedy chci, aby hned od času smrtitéhož syna neb synů mých panu Kašparovi Melicharovi z Žerotína, bratru mému, s nímž jsem vždycky v svornosti a v lásce bratrské od dětinství svého zůstával, od pánův poručníkův dítek a statku po mně pozůstalého summa jednoho tisíce zlatých, za jeden každý třidceti groší, za groš sedm peněz počítajíc, na dva rozdílné termíny, totiž polovici na svatého Jiří a druhá polovice na svatého Václava z důchodův statku mého strážnického až do smrti jeho vydávána byla.

Než statek můj všecken aby od pana Karla mladšího ze Žerotína, syna nejstaršího téhož pana Kašpara Melichara z Žerotína, bratra mého vlastního, a neuchoval-li by ho Pán Bůh, na druhého nejstaršího syna téhož pana bratra mého, a jestli by i ten let svých nedočkal, na třetího, a tak postúpení z jednoho nejstaršího na druhého bez roztržení, však na níž psaný způsob, přišel a připadl. Nicméně páni poručníci moji svrchu psaní takévého po mně pozůstalého statku mého nebudú povinni jemu, panu Karlovi, a jestli by jej Pán Bůh neuchoval, druhému až třetímu bratru jeho a tak dále, pokudž by jich více bylo, postupovati, až by k letům svým vyměřeným, toriž dvaceti dvěma, kterýkoli z nich přišel. Když by pak Pán Bůh panu Karlovi jich dočekati dáti ráčil a on v držení a užívání často psaného statku mého vešel, tehdy tomu chci a mocně to tímto poručenstvím (působím), aby aby z mého každému bratru svému, synu pana Kašpara Melichara, otce svého, každého roku aneb jestli by který z nich prve než on, pan Karel, zemřel, dítkám jeho mužského pohlaví, který by po něm pozůstaly, na místě otce jejich po dvě tisících zlatých počtu moravského, totiž za jeden zlatý třiceti groší, za jeden groš sedm peněz počítajíc, až do živnosti jeho bez všelijakých odporův a nesnází vydávati povinen byl a statek tento, kterýž mu z lásky poručím, ačkoliv pokudž by mu Pán Bůh života a věku na tomto světě popříti ráčil, sám bez překážky všelijakého člověka držeti a užívati moci bude, avšak jeho neopůstějíc ani nemrhajíc, ovšem pak neutrácejíc aneb na něj se jakýmkoli způsobem dlužíc, náležitě opatrovati a vzdělávati má, nařizují.

Po smrti pak jeho chci, aby statek dotčený na nejstaršího bratra jeho, kterýž by tehdáž v živnosti byl, spadl a ten ho týmž vši způsobem jako pan Karel, bratři jeho, užívati a bratřím svým neb dětem jejich mužského pohlaví po dvě tisících zlatých, avšak ne po hlavách neb osobách, než po rodech a kolenech, jakož pak i dětem páně Karlovým též mužského pohlaví platiti platiti a spravovati povinen bude, z něho potom na třetího bratra a tak dále, pokudž by jich stačilo, z jednoho na druhého spadati má. A když by všickni zemřeli, tedy na nejstaršího pána z Žerotína, z kterýmkoli z nich pošlého, toliko aby v letech nejstarší byl, připadne a z něho na druhého po něm nejstaršího, buď on bratr nebo strejc, a tak dále pokudž ty linie z pana Kašpara Melichara z Žerotína, bratra mého, pošlé trvati bude, avšak vždyz nahoře psanú vejminku, aby na děti a potomky po vejš psaných bratřích, synech pana Kašpara Melichara, pozůstalých na každú linei po dvě tisících zlatýchvydáváno bylo a statek můj bez všelijaké závady v celosti se zachovával. Když by která linea sešla, tedy ty dva tisíce zlatých na druhú linei spadati nemají, než za pánem strážnickým zůstávati budú a on je k užitku svému, jak se mu koli líbí, obrátiti moci budou. Neuchoval-li by pak Pán Bůh smrti dotčených strejců mých, dítek a potomků pana Kašpara Melichara z Žerotína, a že by linea jejichmužského pohlaví všecka sešla, tedy takový statek můj na sestry jejich, dcery pana Kašpara Melichara z Žerotína, bratra mého, ani na žádného jiného s pohlaví ženského připadati nemá. Než tomu chci, aby na pana Ladislava Veleny z Žerotína a na Břeclavijakožto nejbližšího strejce mého a z něho na nejstaršího syna jeho, jestli by mu Pán Bůh dítky mužského pohlaví dáti ráčil, a tak dále tím vším způsobem, jak sem to při dítkách pana Kašpara Melichara, bratra svého, kromě vydávání těch dvou tisíc zlatých nařídil. A pakliby on toho nedočkal anebw dítek mužského pohlaví po sobě nezanechal,

aneb ten kmen mužský z něho řádně pošlý všecek vyhynul, v té příčině na nejstaršího pána z rodu pánů z Žerotína vždycky z jednoho nejstaršího přidal a nikdá z rodu strejců mých, v celosti zůstávajíc, nevycházel a ženskému pohlaví, pokudž by ten rod trval, se nedostával. A když by který z výš psaných nejstarších strejců mých v držení často psaného statku mého vešel nemá jeho buď v celosti neb na díle prodávati, zastavovati, směňovati, na něj dlužiti ani kterak koli mrhati neb zmenšovati, než ten všecken statek, jakž v svých hranicích vymezen a po smrti mé zůstaven jest, v celosti bez závad neb jakejch jinejch zmatků po sobě jinému zachovati. Což se pak Veroniky, dcery mej, dotejče takto o ní poručím a nařizuji. Poněvadž sem ji hned dítětem malým po smrti paní Aleny z Ronova, manželky mé a máteři její, panu Fridrichovi z Žerotína, panu strejci mému zvláště milému, již neboštíku, aby při paní manželce jeho, paní Mandaleně z Chlumu a Košumberka, až do vdání, anebo smrti své zůstala a od ní brána nebyla, dal, toho tak při tom zůstavuji a poručení svým potvrzuji. A když by ji Pán Bůh let rozumných dojití a k poctivému vdání s radů pánů poručníků mých anebo syna mého, již dorostlého a v letech dospělého, dáti ráčiltehdy chci tomu, aby po ní učinice jí vejpravu poctivú jeden tisíc kop groší věna jmenováno a v roce pořád zběhlým vydáno bylo. Dal-li by mi pak Pán Bůh víceji dcer s nynější manželkú mú, paní Alžbětú z Chlumu a Košumberka, tehdy jedné každé dceři mé tak mnoho, totiž jeden tisíc kop groší věna vydati povinni budú. Však Veronice, dceři mé, z lásky otcovské mimo již jmenovanú summu dva tisíce zlatých odkazuji, ty aby jí syn můj, když by mu statek postoupen byl, v roce pořád zběhlým vydati povinen byl. Tolikéž ji poručím řetěz zlatý ze dvou set dukátů s kroužky velikými hladkými, ten aby jí od pánů poručníků hned po smrti mé vydán byl. Než jestliže by pak Pán Bůh na syna mého smrt dopustiti ráčil, prve než by ona dojdúce let svých rozumných s radů pánů poručníků mých k vdání přišla, tehdy chci tomu, aby týž páni poručníci moji byli povinni z téhož statku mého, kterej strejcům svejm svrchu psaným, synům pana Kašpara Melichara z Žerotína, bratra mého, aby po smrti syna mého na ně připadl, poručím dvacet tisíc zlatých vydati, a to ve čtyřech letech pořád zběhlých, každého roku při času sv. Jiří po pěti tisících zlatých, však bez úroků.

Pakliže by mne Pán Bůh s nynější manželkú mú milú a věrnú více dcer dáti ráčil, tehdy chci, Aby Těch dvacet tisíc zlatých, kteréž tak Veronice, dceři mé odkazuji, na rovný díl od pánů poručníků mých mezi ně rozděleny byly. A nadto vejše chci, aby páni poručníci moji, též syn můj a strejcové moji nahoře psaní, když by v držení a užívání statku mého vešli, počnúce hned ode dne smrti mé až do vdání jejich každého roku s téhož statku po mně zůstalého po čtyřech stach zlatých čísla a počtu jak nahoře na šaty vydávati povinni byly.

Co sem pak urozené paní, paní Alžbětě Slavatové z Chlumu a z Košumberka manželce mé nejmilejší dckami zemskými na statku svém dědičném zapsal, to v mocnosti a na místě svém pozůstává. A což jsem jí nadto od klínotužlata, stříbra anebo ješče za zdravého svého života bych jí daroval, to jmíti chci, při tom aby zůstaveny byla. A když by koli pánů poručníků mých svršky podle zřízení zemského vydělována byla, to nařizuji a poručím, aby tolikéž při tom třetí díl cínového náčiní, ubrusů, ručníků, cervetů, prostěradel a býlých šatůcož toho koli po mně pozůstane, dán byl, neb jí to mocně dávám a poručím. A jakož sem jí dům v městě Strážnici až doživotnosti její daroval a jej stavěti začal, za to pánův poručníků svýcgh prosím, aby ten dům, tak jakž vyměřen jest, dostavěti a dodělati (z statku mého na to stavení nakládajíc) dali. A když by syn můj k letům přišel a ona, manželka má, na zámku s ním bydleti nechtíce, do domu dotčeného se přestěhovati chtěla, tedy bude povinen syn můj na týž dům všelijaké náležitě vychování a a opatření jí vydávati. Než když by koli stav svůj proměnila, tedy žádného více vychování míti nemá a syn můj žádným vydáváním více jí povinen nebude.

Klínoty všecy a všelijaké od stříbra zlata, perel a drahého kamení, řetězy zlaté, též šactvo i jiné věci, což jest toho po nebošce mé milé, máteři dcery mé Veroniky svrchu psané, pozůstalo, jakož sem to to za živnosti své paní Mandaleně z Chlumu svrchu psané vydal a odvedl, chci aby jí zůstávaly a od paní až do vdání jejího vedle důvěření mého dochovány byly. Po smrti

pak dcerky mé, ač by mi které Pán Bůh s nynější manželkú mú dáti ráčil, připadly. Pakli by po mně žádných dcer nezůstalo, tehdy na dcery pana Kašpara Melichara, bratra mého, takové všecky klínoty aby připadly a od od paní Mandaleny z Chlumu a z Košumberka jim vydány byly. S\klínotů pak po mně pozůstalých to nařizuji a jmíti chci, aby Janovi Fridrichovi, synu mému, od pánů poručníků mých dva řetěze zlaté jeden s tisíce dukátův s velkými krůžky, který se na tři díly rozpíná, a druhý s pěti set dukátův orupantovým dílem, který se tolikéž rozjímá; a jeden veliký koflík s přikryvadlem, na kterémž přikryvadle JMti dobré a slavné paměti arciknížete Ferdinanda Rakouského erb jest, kterýžti koflík JMt ráčil o křtinách mých panu otci mému dobré paměti darovati, dochováno bylo. Neuchoval-li by pak Pán Bůh syna mého od smrti před lety jeho přirozenejmi a ode mne vyměřenejmi, tehdá od pánů poručníků mých Veronice, dceři mé, až do vdání jejího anebo let přirozených, takový dva řetězy a koflík aby dochován byl. Za to také pánův poručníkův svých milých obzvláště prosím, aby syna mého na učení odeslali, opatřice jej učeným a rozumným preceptorem i jinými podle stavu a věku jeho potřebami náležitými až do zrostu a let jeho přirozených aa rozumných.

Strany hornystkomory, kterou na Strážnici mám, tolikéž pánův poručníkův svých zvláště milých za to žádám, poněvadž jest na ni nemalý náklad učiněn a ješče více, pokudž mi Pán Bůh bytu na tomto světě příti ráčí, že obzvláště nad tu, aby roztrhována nebyla, roku svú držeti budú a ji synu mému často jmenovanému dochovají. Pakli by syn můj Pakli by syn můj nedočekaje let svých dospělých umřel, tedy chci, aby ta všecka hornystkomora, což by toho kolivec se našlo, při statku strážnickém zůstávala, a kdož by pánem strážnickým byl, ten aby ji, však bez umenšování, v držení svém měl a scházeti jí nedal. Aničce šlechtichně z Žerotína, dceři pana Kašpara Melichara, bratra mého, kterou sem k sobě a manželce svý po smrti paní mátere její přijal, jeden tisíc dukátův aby jí hned po smrti mé vydán aneb s rukojměmi, aby jí úrok z něho jíti mohl, ujiščen byl a mimo to, pokudž by při často psané manželce mé zůstávala, každého roku dvě stě zlatých na jednání jí šatů poroučím. A když by koli k poctivému vdání s radú a vůlí pana otce svého, manželky mé a přítel svých přišla, aby po ní tisíc tolarů jmenováno bylo, nařizuji.

Co se pak všech a všelijakých dluhův mých po mně pozůstalých dotejče, sem tu ku pánům poručníkův svým milým té důvěrné naděje, že to tak opatří, aby na mne pro dluhy po smrti mé žádného nařikání nebylo. Toto pak sobě znamenitě vyměňuji, jestliže bych toto poručenství své kdy zkaziti a jiným udělati chtěl, abych toho moc měl tolikrát, kolikrát by mi se líbulo a zdálo. A pakli bych toho poručenství nezměnil a poručenství druhé na papíře pod pečetí svú a pánův neb dobrých rytířských lidí dvú nebo tří pečetmi udělal a týmž poručenstvím přátelům nebo služebníkům a čeládce své anebo komuž kolivěk co až do summy pěti tisíc zlatých čísla svrchu psaného odkázal, to aby tak stálé a pevné bylo, jako by to všecko slovo od slova v tomto poručenství mém napsáno bylo a páni poručníci moji aneb potomně buď syn můj nejstarší dojdúce let svých, anebo strejcové, nápadníci moji nahoře psaní, tomu všemu zaadosti učiniti povinni byli. Naposledy pánův poručníkův svých za to prosím, když by tak koli nejprve po mé smrti dcky zemské v městě Olomouci odevřeny byly, ve dcky zemské tak slovo od slova, jakž se já je sepsati dal, i s mocným listem od JMti Carské mně daným vložití dáti ráčí.

A že jest v tom ve všem, což se nahoře píše, má jistá, celá, a dokonalá vůle, tomu na svědomí a pro lepší důvěrnost list a kšaft tento sem svú vlastní pečetí spečetiti dal. A pro širší o tom vědomí připrošil sem urozených pánův, pana Arkleba z Kunovic na Brodě Uherském, pana Zdeňka Žampacha z Potnštejna a na Novém Světlově, pana Voldřicha z Kounic a na Slavkově a urozených vladyk, pana Bohuslava Bořity z Budče na Líšné a Kobylnicích, komorníka práva menšího zemského kraje brněnského, pana Jana Bukůvku z Bukůvky na Třemešku a Ejvanovicích, pana Hanuše Petřvaldského z Petřvaldu a na Račicích, že jsú též pečetí své podle mé vůli přitisknouti dali.

Datum na Strážnici desátého dne měsíce března léta od narození Syna Božího tisícího pětistého devadesátého devátého.

Zdroj:

František Matějka (ed.): Moravské zemské desky. Olomoucký kraj. III. Praha 1953, s. 332-335.